PAŃSTWOWA OPERETKA W GLIWICACH
PRZY PAŃSTWOWEJ OPERZE ŚLĄSKIEJ.

WESOŁA WDÓWKA

PAŃSTWOWA OPERETKA W GLIWICACH

PRZY PAŃSTWOWEJ OPERZE ŚLĄSKIEJ

Dyrektor: WŁODZIMIERZ STAHL

Kier. artystyczny: JÓZEF PELSZYK *Kier. adm.: ALEKSANDER LIGĘZA*

PROGRAM

FRANCISZEK LEHÁR

„WESOŁA WDÓWKA"

OPERETKA W 3-ch AKTACH

Okładkę projektował: Józef Kasarab
Układ graficzny: Witold Zdzitowiecki, Janusz Rzeszewski
Wydawca: Państwowa Operetka w Gliwicach przy Państwowej Operze Śląskiej

G. Z. P. T. Zakład nr 12. Zam. nr 937. 19. V. 53. R-4-47797. 30 000. Pap. AI druk. satyn. 60 g.

„Wesoła Wdówka" na scenach polskich

Prapremiera „Wesołej Wdówki" na scenach polskich odbyła się w roku 1906 we Lwowie. Obsadę stanowili: Baron Zeta —Andrzej Lelewicz, Walentyna — Amelia Kasprowiczowa, Hanna Glawari — Helena Miłowska, Hr. Daniło —Józef Solnicki, Negus — Podhorski, reżyserował A. Lelewicz.

Warszawa ujrzała słynną nowość Lehara na scenie popularnego w tych czasach teatru „Nowości" w listopadzie tegoż roku, w reżyserii Ludwika Śliwińskiego, pod batutą kapelmistrza Lasockiego. Obsada: Baron Zeta— Rufin Morozowicz, Walentyna— Michalina Łaska i Maria Chavau, Hanna Glawari — Wiktoria Kawecka, Hrabia Daniło — Józef Redo, Negus — Wiktor Misiewicz, Kamil de Rosillion — Władysław Proniewicz i Jan Popowski, Cascada — Władysław Szczawiński, Raul de St. Brioche — Jan Popowski i Feliks Makowiecki, Kromow — Edmund Jagielski, Olga — Józefina Bielska i Maria Jarkowska, Bohdanowicz — Michał Silvini, Silwiana — Michalina Święcka, Priczic — Józef Rutkowski, Praskowia — Wanda Manowska.

W ciągu 4 lat (do r. 1910 włącznie) „Wesoła Wdówka" nie schodziła z afisza „Nowości" aż do wyjazdu Wiktorii Kaweckiej, która opuściła scenę warszawską dla teatru „Palace" w Petersburgu.

Obsada na ogół nie ulegała zmianom, tylko w r. 1909 Walentynę parokrotnie zagrała Mieczysława Ćwiklińska, wielka dziś aktorka komediowa, podówczas młodziutka, urocza wodewilistka.

Po dwuletniej przerwie wznowiono „Wesołą Wdówkę" w r. 1912, wyposażając ją w nowe dekoracje i kostiumy. Rolę tytułową Hanny Glawari tym razem objęła nowa „gwiazda" Operetki warszawskiej Lucyna Messal, Walentynę — Felicja Brzeska, reszta obsady pozostała bez zmian. Po roku „Wdówka" zeszła z afisza, wracając nań w pierwszym miesiącu wojny światowej (sierpień 1914 r.), W tytułowej roli zadebiutowała z wielkim powodzeniem śpiewaczka scen prowincjonalnych, Kazimiera Horbowska, w otoczeniu wciąż trwającej na posterunku dawnej obsady.

Projekt kostiumu Hanny z opt. „Wesoła Wdówka"

Reżyser Witold Zdzitowiecki w roli Daniła w roku 1925

W r. 1921 Warszawa ponownie ujrzała „Wesołą Wdówkę" tym razem na scenie teatru „Wodewil" przy ul. Nowy Świat. I znów Hanną Glawari była Kawecka, która wróciła do kraju po tryumfach na scenach rosyjskich, Daniła grał nadal Redo, w innych rolach wystąpili: Józef Zaremba (baron Zeta), Maria Jarkowska i Nelly Herten (Walentyna), K. Szerszyński i Remin (Kamil), Piotr Orłowski (Negus), reżyserował J. Zaremba, dyrygował Wiehler, w balecie zdobyli ogromny sukces: Nina Pawliszczewa i Feliks Parnell, stając się odrazu ulubieńcami publiczności.

Po długiej, bo 15-to letniej przerwie „Wesoła Wdówka" ukazała się w stolicy (jesień 1936 r.) na

Kostium Barona Mirka Zety z opt. pt. „Wesoła Wdówka"

scenie teatru „Wielka Operetka" przy ul. Karowej w reżyserii F. Kuligowskiego, pod batutą dyr. St. Nawrota. Grali: Baron Zeta — Józef Redo, Walentyna — Maria Nochowicz, Hanna Glawari — Janina Kulczycka, Hr. Daniło — Witold Conti, Kamil — Kazimierz Dembowski, Negus — Zygmunt Regro. Choreografię opracował obecny baletmistrz „Mazowsza" Eugeniusz Papliński.

Na wszystkich scenach polskich święciła „Wesoła Wdówka" aż do wybuchu wojny w r. 1939 niezmienne sukcesy. Zwłaszcza w okresie poprzedzającym pierwszą wojnę światową. Grał ją Kraków, Sosnowiec, Lublin, Poznań, grała Łódź, grały bardzo wówczas popularne zespoły objazdowe. W Sosnowcu za dyr. Majdrowicza (1908—1910 r.) zachwycano się Marią Marjewską w roli Hanny Glawari i jej partnerem Antonim Millerem (Daniło).

W teatrze wędrownym dyr. Felińskiego (w latach 1906—1909, goszczącym dorocznie w Ciechocinku podczas sezonu letniego) grali: Leonia Majbaum-Domańska — Hanna, Filip Kuligowski — Hr. Daniło, Mieczysław Dowmunt — Baron Zeta, Aniela Zarębska — Walentyna, Piotr Kozłowski — Kamil de Rosilion, Jerzy Jerzyński — Negus. Reżyserował H. Halicki, dyrygował J. Lasocki.

W okresie międzywojennym „Wdówka" cieszyła się wielkim powodzeniem na scenach „Zjednoczonych Teatrów Pomorskich (Toruń—Bydgoszcz—Grudziądz) za dyr. Karola Bendy. W partii tytułowej występowała gościnnie kończąca swą wspaniałą karierę Wiktoria Kawecka, wciąż w pełni sił artystycznych mimo 30 lat pracy. Hr. Daniłę odtwarzał Witold Zdzitowiecki, który też reżyserował widowisko. Dalszą obsadę tworzyli: Baron Zeta — Władysław Ilcewicz, Walentyna — Maria Czarniawska, Kamil — Tadeusz Laskowski, Negus — Karol Rdzawicz, Praskowia — Helena Zarembina, dyr Zbigniew Dymmek.

W Sosnowcu (dyr. H. Czarneckiego) w latach 1920 — 21 grali: baron. Zeta — A. Wzorczykowski, Walentyna — M. Bańkowska, Hanna — L. Rogińska, Hr. Daniło — M. Rutkowski, Kamil — J. Nawrocki, Negus — A. Kaczorowski, Cascada — A, Olędzki, Raul — J. Nowakowski, Kromow — A. Kisielewski, Praskowia — M. Kosakowska, dyrygował Jan Lasocki.

W sezonie 1927 — 28 „Wesołą Wdówkę" grała Operetka Krakowska („Nowości") pod dyr. T. Pilarskiego, Dobiesława i A. Piekarskiego w obsadzie następującej: Baron Zeta — Leopold Zbucki, Walentyna — Blanka Orszańska, Hanna — Zofia Górecka, Hr. Daniło — Władysław Szczawiński (gościnnie) Kamil — Z. Malinowski, Negus — A. Kaczorowski, który zarazem reżyserował przedstawienie, dyrygował Zdzisław Górzyński.

Opera Poznańska wystawiła „Wdówkę" w sezonie 1929 w reżyserii B. Fotygo-Folańskiego z Jadwigą Fontanówną w roli tytułowej i Ignacym Wiśniewskim w roli Hr. Daniła.

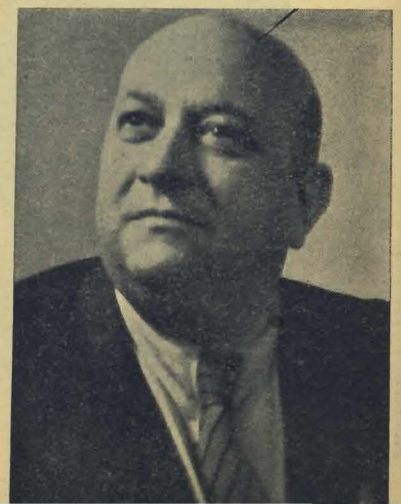

Kierownik artystyczny Józef Pelszyk

Witold Zdzitowiecki
reżyser

Zbigniew Lipczyński
kierownik muzyczny

Eugeniusz Wojnar
choreograf

Na scenie ówczesnych Katowic (Stalinogrodu) za dyr. Sobańskiego w tym samym okresie w „Wesołej Wdówce" grali role główne: Maria Korabianka (Hanna) i Władysław Jabłoński (Hr. Daniło) w reżyserii M. Domosławskiego. W Bydgoszczy (dyr. Stoma) w r. 1931 grali: Mela Grabowska (Hanna) i Zygmunt Malinowski (Hr. Daniło), dyrygował A. Wiliński.

W Polsce Ludowej już jesienią r. 1945 wystąpił z wznowieniem „Wesołej Wdówki" Teatr Wielki w Poznaniu (reż. Bolesław Horski, kapelmistrz Z. Wojciechowski), w r. 46 grał ją Teatr „Lutnia" w Łodzi i Operetka „Domu Żołnierza" w Krakowie, w r. 47 Teatr Muzyczny w Lublinie. Premiera w Państwowej Operetce w Gliwicach przynosi „Wesołą Wdówkę" w nowym opracowaniu literackim, o którym poniżej.

W. Z.

Antoni Popiałkiewicz
kapelmistrz

Janusz Rzeszewski
asystent reżysera

Stanisław Tokarski
chórmistrz

„WESOŁA WDÓWKA"

operetka w 3-ch aktach

Muzyka: *Franciszek Lehar* Tekst polski: *Jan Rzecki* Libretto: *Victor Leon i Leo Stein*

OSOBY:

Baron Mirko Zeta, poseł czarnogórski . *Antoni Kaczorowski*
Walentyna, jego żona . . . . . *Halina Hofman*
Gizela Longin
Barbara Urbańska
Hr. Daniło, sekretarz poselstwa . . . . *Aleksander Sawin*
Henryk Trojanowski
Hanna Glawari, bogata wdowa . . . . *Maria Artykiewicz*
Xenia Grey
Halina Hofman
Kamil de Rosilon . . . . . *Witold Ermow*
Edward Kunze
Henryk Trojanowski

Vice-hrabia Cascada . . . . . *Leon Gawełek*
Witold Jawis
Raul de St. Brioche . . . . . *Adam Andrzejewski*
Negus, kancelista poselstwa . . . . *Eugeniusz Nowowiejski*
Kromow, radca legacyjny . . . . . *Tadeusz Jarczyński*
Olga, jego żona . . . . . *Maria Gabrielli*
Priczic, emerytowany pułkownik . . *Adam Kopciuszewski*
Praskowia, jego żona . . . . . *Maria Polakowa*
Bohdanowicz, konsul czarnogórski . *Antoni Wolny*
Sylwiana, jego żona . . . . . *Barbara Nieżychowska*
Wanda Wolańska

oraz goście, oficerowie, tancerki z kabaretu „Maxim", służba

Balet: akt I-szy: Walc, akt II-gi: Koło — taniec czarnogórski, akt III-ci: Kankan
wykonają: *Z. Kuleszanka, S. Kopyra, W. Książkiewicz* oraz zespół baletowy

Rzecz dzieje się w Paryżu, w roku 1905

Akt I-szy: na balu w poselstwie czarnogórskim Akt II-gi: w parku pałacowym Hanny Glawari
Akt III-ci: w imitowanym kabarecie „Maxim", w salonach pałacu Hanny Glawari

Dyrygenci: *Zbigniew Lipczyński, Antoni Popiałkiewicz*
Choreograf: *Eugeniusz Wojnar*
Chórmistrz: *Stanisław Tokarski*

Inscenizacja i reżyseria: *Witold Zdzitowiecki*
Dekoracje i kostiumy: *Józef Kasarab*
Asystent reżysera: *Janusz Rzeszewski*

Korepetytorzy: *Krystyna Demiańczuk, Wacław Gay, Alfred Gola, Stefania Poniecka*
Inspicjenci: *Halina Szemley, Janusz Wojciechowski*

Kierownictwo pracowni Państwowej Opery Śląskiej: kostiumy damskie: *P. Papee,* kostiumy męskie: *T. Prokopowicz,* peruki i charakteryzacja: *E. Terlecki,* prace malarskie: *E. Janicki,* prace modelarskie: *T. Gryglewski,* zdobnictwo: *M. Ochowicz,* prace stolarskie: *M. Basiuk,* prace tapicerskie: *J. Krawiec,* pracownia szewska: *S. Sawicz,* oświetlenie: *A. Zalewski,* brygadier sceny: *M. Tekiela,* kierownik techniczny Opery: *Piotr Krawiec,* kierownik techniczny Operetki: *Kazimierz Kowalczuk*

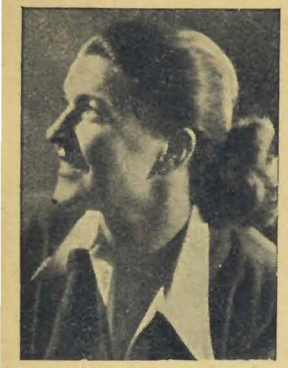

Maria Artykiewicz

Aleksander Sawin

Xenia Grey

STARA LECZ NOWA „WESOŁA WDÓWKA"

Nowy przekład „Wesołej Wdówki", dokonany przez Jana Rzeckiego, jest również i adaptacją tej operetki. Zachowując uświęcone tradycją początki niektórych najbardziej popularnych numerów jak np. „Usta milczą, dusza śpiewa...", „Wilio, Wilio...", „Ja do Maxima mknę..." itd. tłumacz - adaptator dokonał całego szeregu zmian, naświetlających istotny sens akcji scenicznej

Libretto operetki zostało jak wiadomo przerobione z komedii francuskiej pt. „Wesoły Attache", właściwym bohaterem której był — jak widać z tytułu — Hrabia Daniło. W operetce zatracono komediowy pierwiastek satyryczny, główny nacisk kładąc na wątek miłosny, na „walkę" między Hanną a Danilą. Jan Rzecki z własnej inicjatywy nadał królowi Czarnogórza zmyślone imię „Nenufara XVI-go", a dlaczego to uczynił, wyjaśnia w jednej z końcowych scen operetki.

W dawnym tekście słyszymy ciągle wyraz „ojczyzna"; tak więc hr Daniło rozpoczyna swą wejściową piosenkę od słów:

„Ach, czegóż ta *ojczyzna* chce,
że nawet w nocy budzi mnie..."

Antoni Kaczorowski

Halina Hofman

Eugeniusz Nowowiejski

Słusznie twierdzi tłumacz, że uważał za wysoce niewskazane ośmieszanie tego rodzaju pojęcia, skierowując całe ostrze ironii przeciwko „monarchii" i jej biurokratycznym „dyplomatołkom". I oto dziś Daniło śpiewa tak:

„Ach, czegóż ta *monarchia* chce,
że nawet w nocy budzi mnie..."

Dawny przekład roił się od ironicznych aluzji pod adresem „ojczyzny", nowy uwypukla wyraźnie różnicę między *monarchią* czarnogórską a czarnogórskim *narodem*, ludem, z którego pochodzi Hanna.

Tłumacz trafnie podkreślił ten moment ludowości „królowej salonów", przeciwstawiając prostotę i szczerość „wdówki", kosmopolitycznemu „szykowi" i moralnemu zepsuciu „wielkiego świata" Paryża.

Nowa wersja uwydatnia pogardliwy stosunek i Hanny i Daniła do milionowego majątku, jaki przez przypadek pasował Hannę na „lwicę salonową", rehabilitując niejako błędy popełnione przez dwoje zakochanych.

Nie róbmy jednak ani z Hanny, ani z Daniła „pozytywnych bohaterów"; daleko im do tego... Ale też nie potępiajmy ich pochopnie: ówczesny „styl życia" uczynił ich takimi, jakich widzimy na scenie. Zawiniło otoczenie, atmosfera, środowisko.

Hanna i Daniło chcą żyć *inaczej*. Czy potrafią? Na to pytanie ani autor libretta ani tłumacz-adaptator nie dają nam odpowiedzi. A pamiętajmy, że akcja „Wesołej Wdówki" dzieje się w roku 1905-tym.

* * *

Zastanawiałem się niejednokrotnie, dlaczego najlepsze nawet odtwórczynie Hanny Glawari nie zatarły we mnie wspomnienia Wiktorii Kaweckiej. Śpiewała słowiczo, była piękna, muzykalna, wszechstronnie utalentowana, ale i inne pięknie śpiewały, ciekawie grały... w czym więc tkwi sedno sprawy? Rozwiązanie problemu znalazłem w jednej z rozmów z panią Wiktorią, której miałem zaszczyt — jako Daniło — partnerować na scenach „Zjednoczonych Teatrów Pomorskich" w sezonie 1925—26 r.

Była to też jedna z pierwszych moich prac reżyserskich, a Kawecka dopomagała mi szeregiem wnikliwych i ciekawych wskazówek. Powiedziała któregoś dnia: „Grając Hannę nie zapominam ani na chwilę, że jestem prostą dziewczyną. Nie zno-

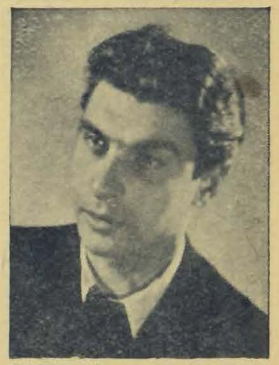

Od góry: Gizela Longin, Henryk Trojanowski, Barbara Urbańska, Witold Ermow

szę kłamstw i konwenansów, które poznałam w t. zw. „wielkim świecie". Tęsknię za moją wioską, za ojcowską chatką w górach..."

Ta ludowość, mimo wspaniałych strojów i klejnotów nadawała Hannie w wykonaniu Kaweckiej specjalne piętno. W tym ujęciu „Wdówka" nie miała w sobie nic z „gwiazdy" kosmopolitycznych salonów...

* * *

Znajdując oparcie w nowym tekście uwydatniającym satyryczne nastawienie autorów, podkreślającym cichą, wnikliwą mądrość skromnego kancelisty poselstwa, Negusa, rehabilitującym „grzeszników bez winy" — Hannę i Daniła, staraliśmy się w pracy naszej dać przedstawienie *pozytywne*.

W jakim stopniu nam się to udało — osądzi widz. Chęci nasze były dobre, praca zespołów — rzetelna.

Z wiarą w powodzenie nowej, choć starej „Wesołej Wdówki" prosimy kolegę z ekipy technicznej:

„Kurtyna w górę!"

W. Zdzitowiecki

1. Barbara Nieżychowska, 2. Maria Polakowa, 3. Maria Gabrielli, 4. Witold Jawis, 5. Leon Gawełek, 6. Adam Kopciuszewski, 7. Edward Kunze, 8. Tadeusz Jarczyński 9. Antoni Wolny, 10. Adam Andrzejewski, 11. Wanda Wolańska

Duet-walc Hanna i Daniło

„Usta milczą..."

Daniło:
Usta milczą, dusza śpiewa
Kochaj mnie
Usta milczą, pieśń rozbrzmiewa
Kochaj mnie
Cały świat dokoła
Tą miłością tchnie,
Wszystko śpiewa mi,
Że ty wciąż kochasz mnie.

Hanna:
Nasz walc, to pieśń bez słów
Spełnienie naszych snów.
Serce na widok twój
Wybija rytm: tyś mój, tyś mój...
I choć usta milczą wciąż,
Ja jednak wiem już, żeś mój mąż
I że tak kochasz mnie,
Już tylko mnie.

Razem:
Cały świat dokoła
Tą miłością tchnie,
Wszystko śpiewa mi,
Że ty wciąż kochasz mnie.

Stefan Kopyra

Zofia Kuleszanka

Wojciech Książkiewicz

U góry: Scena z operetki Fr. Lehara pt. „Kraina Uśmiechu" (3-ci obraz)
U dołu: Scena z operetki H. Berte wg. Schuberta pt. „Domek 3 dziewcząt" (obraz 1-y)